

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 29. marraskuuta 2022
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2022/0389(NLE)

15457/22
ADD 1

POLCOM 193
COASI 225
ASIE 102

EHDOTUS

Lähtettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	28. marraskuuta 2022
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2022) 653 final – LIITE
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja Japanin välisellä talouskumppanuussopimuksella perustetussa kaupan ja kestävän kehityksen komiteassa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta 16 luvun merkityksellisten artiklojen tulkintaa ja soveltamista koskevan asian tarkastelemista varten koolle kutsuttavan paneelin asiantuntijaluettelon ja työjärjestyksen hyväksymiseen

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 653 final – LIITE.

Liite: COM(2022) 653 final – LIITE

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 28.11.2022
COM(2022) 653 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus neuvoston päätökseksi

Euroopan unionin ja Japanin välisellä talouskumppanuussopimuksella perustetussa kaupan ja kestävän kehityksen komiteassa Euroopan unionin puolesta otettavasta kannasta 16 luvun merkityksellisten artiklojen tulkintaa ja soveltamista koskevan asian tarkastelemista varten koolle kutsuttavan paneelin asiantuntijaluettelon ja työjärjestyksen hyväksymiseen

LIITE

EUROOPAN UNIONIN JA JAPANIN VÄLISELLÄ TALOUSKUMPPANUUSSOPIMUKSELLE PERUSTETUN KAUPAN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEAN PÄÄTÖSLUONNOS N:o .../2022,

annettu [päivämäärä],

luettelon laatimisesta henkilöistä, jotka haluavat ja voivat toimia asiantuntijoina, sekä asiantuntijapaneelin työjärjestyksen vahvistamisesta

KAUPAN JA KESTÄVÄN KEHITYKSEN KOMITEA, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin ja Japanin välisen talouskumppanuussopimuksen, jäljempänä 'EU:n ja Japanin talouskumppanuussopimus', ja erityisesti sen 16.18 artiklan 2 kohdan ja 4 kohdan d alakohdan,

sekä katsoo seuraavaa:

EU:n ja Japanin talouskumppanuussopimuksen 16.18 artiklan 4 kohdan d alakohdassa määrätään, että kaupan ja kestäväen kehityksen komitea, jäljempänä 'komitea', laatii luettelon vähintään kymmenestä henkilöstä, jotka haluavat ja voivat toimia asiantuntijoina tämän artiklan nojalla.

EU:n ja Japanin talouskumppanuussopimuksen 16.18 artiklan 2 kohdassa määrätään, että komitea hyväksyy asiantuntijapaneelin työjärjestyksen,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

Vahvistetaan tämän päätöksen liitteessä 1 oleva luettelo henkilöistä, jotka haluavat ja voivat toimia asiantuntijoina.

2 artikla

Hyväksytään tämän päätöksen liitteessä 2 esitetty asiantuntijapaneelin työjärjestys.

3 artikla

Sopimuksen 16.18 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu tämän päätöksen liitteessä 2 esitetty asiantuntijapaneelin työjärjestys ja mainitun artiklan 4 kohdan d alakohdassa tarkoitettu tämän päätöksen liitteessä 1 esitetty henkilöluettelo ovat voimassa tämän päätöksen hyväksymispäivästä.

EU:N JA JAPANIN TALOUSKUMPPANUUSSOPIMUKSEN 16.18 ARTIKLAN 4
KOHDAN d ALAKOHDASSA TARKOITETTU
LUETTELO ASiantuntijoista

Euroopan unionin alaluettelo

1. Jorge CARDONA
2. Karin LUKAS
3. Laurence BOISSON DE CHAZOURNES
4. Geert VAN CALSTER

Japanin alaluettelo

1. Shin-ichi AGO
2. Yukari TAKAMURA
3. Dai TAMADA
4. Nobuyuki YAGI

Alaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka toimivat paneelin puheenjohtajana

1. Armand DE MESTRAL (Kanada)
2. Jennifer A. HILLMAN (Yhdysvallat)
3. Arthur Edmond APPLETON (Yhdysvallat)
4. Nathalie BERNASCONI (Sveitsi)

ASiantuntijapaneelin Työjärjestys

Euroopan unionin ja Japanin välisen talouskumppanuussopimuksen 16 luvun (Kauppa ja kestävä kehitys) mukaisissa asiantuntijapaneelin menettelyissä sovelletaan seuraavia sääntöjä:

I Määritelmät

1. Tässä työjärjestyksessä tarkoitetaan
  - (a) 'hallintohenkilöstöllä' asiantuntijan kyseessä ollessa henkilöitä, jotka ovat asiantuntijan ohjauksessa ja valvonnassa, lukuun ottamatta avustajia;
  - (b) 'neuvonantajalla' henkilöä, jonka osapuoli on palkannut neuvomaan tai avustamaan itseään paneelimenettelyssä, lukuun ottamatta kyseisen osapuolen edustajia;
  - (c) 'sopimuksella' Euroopan unionin ja Japanin välistä talouskumppanuussopimusta;
  - (d) 'avustajalla' henkilöä, joka asiantuntijan toimeksiannon mukaisesti suorittaa tutkimuksia tai avustaa asiantuntijaa;
  - (e) 'käytännesäännöillä' sopimuksen 21.30 artiklassa tarkoitettuja välimiehiä koskevia käytännesääntöjä, jotka on hyväksytty sopimuksen sekakomitean 10 päivänä huhtikuuta 2019 antamalla päätöksellä N:o 1/2019;
  - (f) 'komitealla' sopimuksen 22.3 artiklan nojalla perustettua kaupan ja kestävä kehityksen komiteaa;
  - (g) 'päivillä' kalenteripäiviä;
  - (h) 'asiantuntijalla' paneelin jäsentä;
  - (i) 'paneelilla' sopimuksen 16.18 artiklan 1 kohdan nojalla koolle kutsuttua asiantuntijapaneelia;
  - (j) 'menettelyllä' paneelimenettelyä;
  - (k) 'edustajalla' osapuolen ministeriön, viraston tai muun julkisen elimen virkamiehestä tai muuta työntekijää, jonka osapuoli nimittää edustamaan itseään paneelimenettelyssä;
  - (l) 'pyynnön esittäneellä osapuolella' osapuolta, joka pyytää paneelin kutsumista koolle sopimuksen 16.18 artiklan 1 kohdan mukaisesti; ja
  - (m) 'vastauksen antavalla osapuolella' osapuolta, joka ottaa vastaan pyynnön esittäneen osapuolen pyynnön paneelin kutsumisesta koolle sopimuksen 16.18 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

II Asiantuntijoiden nimeäminen

2. Sopimuksen 16.13 artiklan mukaisesti perustetun komitean pyynnön esittänyttä osapuolta edustava puheenjohtaja vastaa sopimuksen 16.18 artiklan 4 kohdan c alakohdassa tarkoitettua arvonnasta ja ilmoittaa asianmukaisesti vastauksen antavaa osapuolta edustavalle puheenjohtajalle arvonnasta, ajankohdasta ja paikasta. Vastauksen antavaa osapuolta edustava puheenjohtaja tai tätä edustava henkilö voivat olla läsnä, kun arvonta suoritetaan. Myös molempien

osapuolen edustajat voivat olla tilaisuudessa läsnä. Arvonta suoritetaan joka tapauksessa paikalla olevan osapuolen / olevien osapuolten läsnä ollessa.

3. Osapuolten on ilmoitettava asiantuntijaksi nimeämisestä kirjallisesti jokaiselle, joka on nimitetty toimimaan asiantuntijana sopimuksen 16.18 artiklan mukaisesti. Kunkin henkilön on vahvistettava molemmille osapuolille viiden päivän kuluessa siitä, kun hänelle on ilmoitettu nimeämisestä, olevansa käytettävissä asiantuntijapaneelin jäseneksi.

III Käytännėsäännöt

4. Asiantuntijapaneelissa toimiviin asiantuntijoihin sovelletaan käytännėsääntöjä soveltuvien osien.

IV Järjestäytymiskokous

5. Jolleivät osapuolet toisin sovi, niiden on pidettävä paneelin kanssa kokous seitsemän päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä määrittääkseen osapuolten tai paneelin tarpeellisiksi katsomat asiat, kuten
  - (a) asiantuntijoille maksettavat palkkiot ja kulukorvaukset, joiden on oltava WTO:n standardien ja perusteiden mukaiset;
  - (b) asiantuntijan mahdollisesti palkkaamien avustajien tai hallinto henkilöstön kulukorvaukset. Asiantuntijan avustajalle tai hallinto henkilöstölle maksettavan palkkion määrä voi olla enintään 50 prosenttia kyseisen asiantuntijan palkkioista, jolleivät osapuolet toisin sovi; ja
  - (c) menettelyn aikataulun, joka vahvistetaan vastauksen antavan osapuolen aikavyöhykkeen perusteella.

Ainoastaan asiantuntijat tai osapuolten edustajat, jotka ovat ministeriön, viraston tai muun julkisen elimen virkamiehiä tai muita työntekijöitä, voivat osallistua tähän kokoukseen henkilökohtaisesti tai puhelin- tai videoyhteyden kautta.

V Ilmoitukset

6. Kaikki pyynnöt, ilmoitukset, kirjalliset lausumat tai muut asiakirjat, jotka
  - (a) paneeli on laatinut, on lähetettävä molemmille osapuolille samaan aikaan;
  - (b) osapuoli on toimittanut paneelille, kopioidaan toiselle osapuolelle samaan aikaan; ja
  - (c) osapuoli on toimittanut toiselle osapuolelle, kopioidaan tarvittaessa paneelille samaan aikaan.
7. Kaikki 6 kohdassa tarkoitetut ilmoitukset tehdään sähköpostitse tai tarvittaessa muulla televiestintävälineellä, jolla lähettämisestä jää tosite. Jollei toisin todisteta, tällainen ilmoitus katsotaan vastaanotetuksi sen lähettämispäivänä.
8. Pyynnöissä, ilmoituksissa, kirjallisissa lausumissa tai muissa paneelimenettelyyn liittyvissä asiakirjoissa olevat vähäiset kirjoitusvirheet voidaan oikaista toimittamalla uusi asiakirja, johon muutokset on merkitty selvästi.
9. Jos asiakirjan toimittamiselle asetettu viimeinen määräpäivä osuu Euroopan unionin tai Japanin viralliselle juhla- tai vapaapäivälle tai jollekin muulle päivälle, jona osapuolen hallinnon virastot ovat virallisesti tai force majeure -syyntä vuoksi suljettuja, asiakirja katsotaan vastaanotetuksi seuraavana työpäivänä. Kummankin

osapuolen on toimitettava 5 kohdassa tarkoitettussa järjestäytymiskokouksessa luettelo virallisista juhla- ja vapaapäivistään ja muista päivistä, joina sen virastot ovat virallisesti suljettuja. Kummankin osapuolen on pidettävä luettelonsa ajan tasalla paneelimenettelyn ajan.

VI Kirjalliset huomautukset

10. Pyynnön esittäneen osapuolen on toimitettava kirjallinen lausumansa viimeistään 20 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä. Vastauksen antavan osapuolen on toimitettava kirjallinen lausumansa viimeistään 20 päivän kuluttua pyynnön esittäneen osapuolen kirjallisen lausuman toimittamispäivästä.

VII Tietoja ja neuvoja koskevat pyynnöt

11. Sopimuksen 16.18 artiklan 3 kohdan mukaisesti asioissa, jotka liittyvät ILO:n sopimusvälineisiin tai monenvälisiin ympäristösopimuksiin, paneelin olisi harkintansa mukaan pyydettävä tietoja ja neuvoja asian kannalta merkityksellisiltä kansainvälisiltä järjestöiltä tai elimiltä.
12. Ennen kuin paneeli pyytää tietoja ja neuvoja 11 kohdassa tarkoitetuilta tahoilta, se antaa osapuolille mahdollisuuden esittää huomautuksia luetteloon sisällytetyistä tahoista ja niille osoitetuista pyynnöistä.
13. Paneeli ilmoittaa kaikki 11 kohdan nojalla saadut tiedot osapuolille, joilla on mahdollisuus esittää huomautuksia näistä tiedoista.

VIII Paneelin toiminta

14. Paneelin puheenjohtaja toimii puheenjohtajana kaikissa paneelin kokouksissa. Paneeli voi valtuuttaa puheenjohtajan tekemään hallinnollisia ja menettelytapapäätöksiä.
15. Jollei sopimuksen 16.18 artiklassa tai tässä työjärjestyksessä toisin määrätä, paneeli voi hoitaa tehtäviään erilaisin välinein, kuten puhelimitse, faksilla tai tietokoneyhteyksin.
16. Jos ilmenee menettelyllinen kysymys, jota ei käsitellä sopimuksen 16.18 artiklassa tai tässä työjärjestyksessä tai käytännesäännöissä, paneeli voi osapuolia kuultuaan hyväksyä asianmukaisen menettelyn, joka on yhteensopiva kyseisten määräysten kanssa.
17. Paneeli voi osapuolia kuultuaan muuttaa muita kuin sopimuksen 16.18 artiklassa vahvistettua määräaikaa tai tehdä muita menettelyä koskevia tai hallinnollisia mukautuksia. Osapuolia kuullessaan paneelin on kirjallisesti ilmoitettava osapuolille ehdotetusta muutoksesta tai mukautuksesta ja sen perusteista.

IX Kuulemiset

18. Osapuolia ja muita asiantuntijoita kuultuaan paneelin puheenjohtajan on vahvistettava kuulemisen päivämäärä ja kellonaika 5 kohdassa tarkoitettun aikataulun pohjalta.
19. Jolleivät osapuolet toisin sovi, paikka vaihtelee vuoroin osapuolten välillä siten, että ensimmäinen kuuleminen järjestetään vastauksen antavan osapuolen alueella. Jolleivät osapuolet toisin sovi, sen osapuolen, jonka alueella kuuleminen järjestetään,

- (a) on vahvistettava kuulemispaikka ja ilmoitettava siitä paneelin puheenjohtajalle; ja
  - (b) huolehdittava kuulemisen logistisesta hallinnosta.
20. Jolleivät osapuolet toisin sovi ja rajoittamatta 49 kohdan soveltamista, osapuolet jakavat kuulemisen logistisesta hallinnosta aiheutuvat kulut.
21. Paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava kirjallisesti ja hyvissä ajoin osapuolille kuulemisen päivämäärä, ajankohta ja paikka. Jollei istunto ole yleisöltä suljettu, osapuolen, jonka alueella istunto pidetään, on asetettava kyseiset tiedot julkisesti saataville.
22. Yleinen sääntö on, että kuulemisia tulisi järjestää ainoastaan yksi. Jos riita-asiassa on kyse poikkeuksellisen monimutkaisista kysymyksistä, paneeli voi osapuolia kuultuaan omasta aloitteestaan tai kumman tahansa osapuolen pyynnöstä järjestää ylimääräisiä kuulemisia. Lisäkuulemisiin sovelletaan 18–21 kohtaa soveltuvin osin.
23. Kaikki paneelin kuulemiset ovat yleisölle avoimia, elleivät osapuolet toisin sovi tai elleivät osapuolen lausumat ja väitteet sisällä luottamuksellisia tietoja. Yleisö ei saa tallentaa kuulemisesta ääni- tai kuvatallenteita. Suljetuin ovin pidetyt kuulemiset ovat luottamuksellisia 39 kohdan mukaisesti.
24. Kaikkien asiantuntijoiden on oltava läsnä kuulemisen koko keston ajan.
25. Jolleivät osapuolet toisin sovi, seuraavat henkilöt voivat osallistua kuulemiseen riippumatta siitä, onko menettely avoin yleisölle vai ei:
- (a) osapuolten edustajat;
  - (b) neuvonantajat;
  - (c) avustajat ja hallintohenkilöstö;
  - (d) paneelin tulkit, kääntäjät ja kirjurit; ja
  - (e) asian kannalta merkityksellisten kansainvälisten järjestöjen edustajat sen mukaan, miten paneeli päättää sopimuksen 16.18 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
26. Kummankin osapuolen on viimeistään viisi päivää ennen kuulemista toimitettava paneelille luettelo henkilöistä, jotka esittävät kuulemisessa suullisia väitteitä tai selvityksiä kyseisen osapuolen puolesta, ja muista edustajista tai neuvonantajista, jotka osallistuvat kuulemiseen.
27. Paneelin on käytävä kuuleminen seuraavassa esitetyllä tavalla, ja siinä varmistetaan, että pyynnön esittäneelle ja vastauksen antavalle osapuolelle annetaan yhtä paljon aikaa väitteen ja vastaväitteen esittämiseksi:

Väite

- (a) pyynnön esittäneen osapuolen väite; ja
- (b) vastauksen antavan osapuolen väite

Vastaväite

- (a) pyynnön esittäneen osapuolen vastaus; ja
  - (b) vastauksen antavan osapuolen vastaväite.
28. Paneeli voi esittää kysymyksiä kummalle tahansa osapuolelle missä tahansa kuulemisen vaiheessa.

29. Paneelin on laadittava kuulemisesta tarkka kirjallinen selostus, joka toimitetaan osapuolille mahdollisimman pian kuulemisen jälkeen. Osapuolet voivat esittää huomautuksensa kirjallisesta selostuksesta, ja paneeli voi tarkastella kyseisiä huomautuksia.
30. Kumpikin osapuoli voi toimittaa 10 päivän kuluessa istuntopäivästä täydentävän kirjallisen lausuman istunnon aikana esille tulleista asioista.

X Asioiden käsittely

31. Ainoastaan asiantuntijat voivat osallistua asioiden käsittelyyn paneelissa.

XI Kirjalliset kysymykset

32. Paneeli voi esittää milloin tahansa menettelyn aikana kirjallisia kysymyksiä yhdelle osapuolelle tai molemmille osapuolille. Kaikista yhdelle osapuolelle esitetystä kysymyksistä on toimitettava jäljennös toiselle osapuolelle.
33. Kummankin osapuolen on toimitettava toiselle osapuolelle jäljennös paneelin kysymyksiin antamista vastauksista. Kummallekin osapuolelle on annettava tilaisuus toimittaa kirjallisia huomautuksia toisen osapuolen vastauksiin viiden päivän kuluessa tällaisen jäljennöksen saamisesta.

XII Asiantuntijoiden korvaaminen

34. Jos joku alkuperäisen paneelin asiantuntijoista ei pysty osallistumaan paneeliin, vetäytyy siitä tai on korvattava paneelimenettelyssä sopimuksen 16.18 artiklan nojalla, sovelletaan sopimuksen 16.18 artiklan 4 kohtaa soveltuvin osin.
35. Jos osapuoli katsoo, ettei asiantuntija täytä käytännesääntöjen vaatimuksia ja että hänet olisi tästä syystä korvattava, kyseisen osapuolen on ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle 15 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jona se sai riittävät todisteet siitä, että asiantuntija ei täytä käytännesääntöjen vaatimuksia.
36. Jos osapuoli katsoo, että muu asiantuntija kuin puheenjohtaja ei täytä käytännesääntöjen vaatimuksia, osapuolten on neuvoteltava asiasta ja niin sovittaessa valittava uusi asiantuntija 34 kohdan mukaisesti.

Jos osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen tarpeesta korvata asiantuntija, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää siirtämään asian paneelin puheenjohtajalle, jonka päätös asiassa on lopullinen.

Jos puheenjohtaja tällaisen pyynnön perusteella katsoo, että asiantuntija ei täytä käytännesääntöjen vaatimuksia, valitaan uusi asiantuntija 34 kohdan mukaisesti.

37. Jos osapuoli katsoo, että paneelin puheenjohtaja ei täytä käytännesääntöjen vaatimuksia, osapuolten on neuvoteltava asiasta ja niin sovittaessa valittava uusi puheenjohtaja 34 kohdan mukaisesti.

Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen tarpeesta korvata puheenjohtaja, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää siirtämään asian kahdelle jäljellä olevalle asiantuntijalle. Asiantuntijoiden on päätettävä viimeistään 10 päivän kuluttua pyynnön toimittamispäivästä, onko paneelin puheenjohtaja tarpeen korvata. Asiantuntijoiden tekemä päätös siitä, onko puheenjohtaja tarpeen korvata, on lopullinen.

Jos asiantuntijat katsovat, että puheenjohtaja ei täytä käytännesääntöjen vaatimuksia, valitaan uusi puheenjohtaja 34 kohdan mukaisesti.

38. Paneelimenettely keskeytetään 34–37 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen toteuttamisen edellyttämäksi ajaksi.

XIII Luottamuksellisuus

39. Paneeli ja osapuolet pitävät luottamuksellisina osapuolen paneelille toimittamat ja luottamuksellisiksi luokittelemat tiedot. Jos osapuoli toimittaa paneelille luottamuksellisen version kirjallisista lausumistaan, sen on toisen osapuolen pyynnöstä 20 päivän kuluessa pyynnön päivästä toimitettava myös julkinen tiivistelmä niistä lausumiensa sisältämistä tiedoista, jotka voidaan julkistaa. Mikään tässä työjärjestyksessä ei estä osapuolta julkaisemasta omia lausumiaan, kunhan se ei paljasta toisen osapuolen luottamuksellisiksi ilmoittamia tietoja. Kun osapuolen lausumat ja väitteet sisältävät luottamuksellisia tietoja, paneelin on kokoonnuttava suljettuun istuntoon. Kun paneelin kuuleminen järjestetään suljetuin ovin, paneelin ja osapuolten on pidettävä se luottamuksellisena.

XIV Yksipuoliset yhteydet

40. Paneeli ei saa tavata osapuolta tai ottaa yhteyttä osapuoleen, jos toinen osapuoli ei ole paikalla.
41. Asiantuntijat eivät saa keskustella menettelyn kohteena olevaan asiaan liittyvistä seikoista toisen osapuolen eikä molempien osapuolten kanssa muiden asiantuntijoiden poissa ollessa.

XV Amicus curiae -lausumat

42. Jolleivät osapuolet toisin sovi kolmen päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä, paneeli voi ottaa vastaan oma-aloitteisesti toimitettuja kirjallisia lausumia osapuolen luonnollisilta henkilöiltä tai oikeushenkilöiltä, jotka ovat osapuolten hallituksista riippumattomia, edellyttäen, että lausumat vastaanotetaan 10 päivän kuluessa paneelin asettamispäivästä.
43. Lausumien on oltava lyhyitä ja enintään 15 sivua pitkiä rivivälillä kaksi kirjoitettuna, ja niillä on oltava välitöntä merkitystä paneelin tarkasteltavana olevan asia- tai oikeuskysymyksen kannalta. Lausumaan on sisällyttävä sen esittävän henkilön kuvaus sekä
- (a) luonnollisen henkilön osalta hänen kansallisuutensa; ja
  - (b) oikeushenkilön osalta sijoittautumispaikka, toiminnan luonne, oikeudellinen asema, yleiset tavoitteet ja rahoituslähde.

Lausumassa on täsmennettävä, mikä henkilön intressi menettelyssä on. Lausuma on laadittava osapuolten tämän työjärjestyksen 45 ja 46 kohdan mukaisesti valitsemilla kielillä.

44. Paneelin on lueteltava raportissaan kaikki vastaanottamansa lausumat, jotka ovat tämän työjärjestyksen 42 ja 43 kohdan mukaisia. Paneeli ei ole velvollinen käsittelemään raportissaan kyseisissä lausumissa esitettyjä väitteitä. Lausumat on toimitettava osapuolille, jotta nämä voivat esittää huomautuksensa. Paneelin on otettava huomioon osapuolten huomautukset, jotka on toimitettu 30 päivän kuluessa.

XVI Kieli ja käännökset

45. Sopimuksen 16.17 artiklassa tarkoitettujen neuvottelujen aikana ja viimeistään 5 kohdassa tarkoitettussa järjestäytymiskokouksessa osapuolten on pyrittävä sopimaan yhteisestä työkielestä paneelimenettelyä varten. Kummankin osapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle viimeistään 90 päivän kuluttua sen jälkeen, kun komitea on hyväksynyt tämän työjärjestyksen sopimuksen 16.18 artiklan 2 kohdan mukaisesti, luettelo etusijalle asettamistaan kielistä. Luettelossa on oltava vähintään yksi WTO:n työkieli.
46. Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen yhteisestä työkielestä, kummankin osapuolen on esitettävä kirjalliset lausumansa valitsemallaan kielellä ja toimitettava tarvittaessa samalla käännös yhdelle sellaiselle WTO:n työkielelle, jonka toinen osapuoli on ilmoittanut 45 kohdan nojalla. Suullisen kuulemisen järjestämisestä vastaavan osapuolen on huolehdittava tarvittaessa suullisten lausumien tulkkauksesta kyseiselle WTO:n työkielelle.
47. Paneelin väliraportti ja loppuraportti laaditaan yhteisellä työkielellä. Jos osapuolet eivät ole sopineet yhteisestä työkielestä, paneelin väliraportti ja loppuraportti laaditaan 46 kohdassa tarkoitetuilla WTO:n työkielillä.
48. Osapuolet voivat esittää huomautuksia tämän työjärjestyksen mukaisesti laadittujen asiakirjojen käännösten tarkkuudesta.
49. Jos osapuolen kirjallisten tai suullisten lausumien kääntäminen ja tulkkaminen asianomaiselle WTO:n työkielelle on tarpeen, kyseinen osapuoli vastaa kustannuksista.

XVII Paneelin raportti

50. Paneeli antaa osapuolille väliraportin ja loppuraportin sopimuksen 16.18 artiklan 5 kohdan mukaisesti. Loppuraportti asetetaan julkisesti saataville. Paneeli ei julkaise raporttiaan ennen kuin osapuolet julkaisevat sen.

XVIII Tarkistaminen

51. Tätä työjärjestystä voidaan tarkistaa osapuolten yhteisellä sopimuksella.